

Позвани смо да живимо у смирењу, покајању и милосрђу, да се боримо против охолости и ароганције у себи

Беседа Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија одржана 8. фебруара 2026. године на светој Литургији у храму Светог Саве на Врачару

Браћо и сестре, чули смо Причу о блудном сину (Лк 15,11-32), а исту ту причу називамо и Причом о милостивом оцу, у зависности од тога из које перспективе посматрамо садржај, циљ и поруку ове потресне јеванђељске приче која спада у једно од најбољих и најлепших литерарних дела људске књижевности уопште.

Мртав беше и оживе, изгубљен беше и нађе се (Лк 15,24) јесу речи којима се ова прича завршава и можда би било довољно само да усредсредимо своју пажњу на те речи, јер из њих можемо закључити да мртав човек може бити и онда када је биолошки жив, онда када својим телесним плућима дише, али када је умом и срцем својим одвојен од извора живота, када је, једном речју, одвојен од Бога. Без обзира на то што биолошки живи, сваки човек је заправо мртав или, како стоји у светом Јеванђељу, јесте окречен гроб (Мт 23,27). Када је то човек одвојен од Бога? Онда када бунтује против Њега, онда када не

разуме да све што јесте и све што има, као и читава твар и читав свет, јесте дар Божји, јесте творевина Божја, дакле, онда када мислимо да оно што јесмо и што имамо од нас зависи, да је наше, да смо ми створили или, пак, и ако смо добили да смо својим трудом то заслужили.

Највећа замка јесте унутрашња духовна замка, замка која се сусреће на плану помисли или на попришту наше духовне борбе унутар нашег срца онда када имамо способности, дарове и таленте и када њима успемо да постигнемо неки резултат, а заборавимо да нам је Бог дао таленте, али и услове и околности да таленти и дарови које смо употребили у датим условима могу да уроде плодом. Ако заборавимо све то и мислимо како смо вешти, како смо паметни, како смо способни, како нам ништа и нико не може и како успевамо да у свакој ситуацији изнађемо пут и да дођемо до жељеног циља – заборављамо, дакле, на извор. Понекад иако знамо где је извор и где је наш ослонац, свесно га се одричемо. Онда, браћо и сестре, јесте да смо успешни, јесте да нам иде много тога од руке, али ароганција, сујета и гордост чине да без обзира на све то будемо, као што пише у светом Јеванђељу, окречени гробови, тј. да иако смо биолошки живи, ми заправо јесмо мртваци.

У овој јеванђељској причи имамо три личности: оца и два сина. Један, старији син, јесте неко ко је непрестано послушан оцу, живи у складу са очевом вољом, чини све што отац од њега тражи. Имамо и млађег сина који бунтује против оца, хоће своје, хоће да започне самосталан живот далеко од очевог дома. Наравно, познат нам је и један и други модел живота. Штавише, често и у себи препознајемо час једног, час другог сина. Понекад смо послушни својим родитељима, понекад бисмо хтели по свом. Ако ову причу разумемо у духовном смислу те речи, под оцем препознајемо Бога, а код два сина видимо два различита модела понашања нас људи, видимо да смо у односу на Бога понекад старији син, а понекад млађи син.

Ова прича, као и свака друга јеванђељска прича, нема за циљ да истакне само оно што је негативно и што је лоше, него да пре свега подвуче и нагласи оно што је добро. Тако је код старијег сина добро то што слуша свог оца, рекли бисмо да се понаша у складу са његовим заповестима, са заповестима Божјим, као што је и у случају млађег сина добро то што се, на крају своје одисеје, вратио у очев дом, што је открио да је покајање једини исправан, нормалан, здрав начин нашег живота.

И код једног и код другог сина постоји понешто што нас подсећа шта је то што треба да избегавамо или шта је то што, када препознамо у себи да

постоји, треба да исправљамо. Млађи син је бунтовао против оца. Интересантно је и то да никада не налазимо у Јеванђељу, а и уопште ретко и у историји људске литературе, да неко бунтује против мајке, да диже устанак против мајке. Мајка је корен, она је земља, она је порекло и њој се непрестано враћамо, као, рецимо, у причи о Одисеју. Он је отишао, имао је перипетије кроз свој живот и тек кад је сазрео, кад је дошао до пуноће, вратио се у своју отаџбину, вратио се у свој корен. Исто тако се отуђио и млађи син из Приче о милостивом оцу или о блудном сину. Све што је добио од оца он је хтео да присвоји и да припише себи. Ишао је индивидуалистичким начином живота, затворио се у себе, у своје самољубље и видели смо епилог таквог избора. Он је дошао у потпуно непостојање. Иако жив, он је мртав.

Међутим, у њему је остало оно што остаје у сваком човеку ма колико се отуђио од Бога и од себе. Увек остаје чињеница да смо створени по слици и прилици Божјој и да никада у себи не можемо угасити носталгију и потребу за пуноћом, а та пуноћа се налази увек у Богу. И зато овај син, тек кад је додирнуо дно, могао је да сагледа шта је оно што јесте, шта је оно што је имао и да горко заплаче, да разбукта и пробуди у себи потребу за лепотом и за пуноћом која је постојала у њему и није се избрисала. Тог момента он је васкрсао, он је оживео. Тог момента, иако је телесно још увек далеко од оца, он је доживео радост очевог дома. У покајању се враћа оцу, испуњава оно на шта Господ позива: Покајте се, јер се приближило Царство Небеско (Мт 4,17).

Старији син, иако показује спремност да живи у складу са очевом вољом или, рекли бисмо, у складу са Божјим заповестима, и он, као и онај фарисеј из приче коју смо читали прошле недеље, сматра да је добар због тога што испуњава вољу Божју и сматра да треба да буде награђен. Заборавља и он да је у очевом дому и да све што има јесте од оца. Штавише, све што је очево, то је и његово. А отац је распет између два сина. И један и други имају лепоту, доброту и много тога позитивног у себи, али и један и други имају као искушење егоизам, самољубље и гордост. Отац показује снисхођење, љубав и смирење у односу на обојицу. Зато и поред тога што свако од нас има прилику да препозна себе, час у једном, а час у другом сину, позван је да се угледа и на оца из ове приче коју смо чули из Јеванђеља по Луки. Позвани смо да живимо у смирењу, у покајању, али истовремено да се боримо против охолости и ароганције у себи. Позвани смо да будемо милосрдни, да будемо увек спремни не само да грлимо оне који нам долазе у сусрет и траже наш загрљај. Позвани смо да и ми чинимо попут овог оца, који је чак и изван свог дома ишао у сусрет одбеглом сину и отворене душе и раширеног срца га чекао.

Нека би Господ дао да, припремајући се за предстојећи пост, испуњавамо заповести Божје попут старијег сина, да увек остајемо у очевом дому, да знамо да је пут покајања једини пут нашег узрастања и непрестаног враћања свом извору и свом корену, да имамо милостиво срце како бисмо, имајући све то у смирењу и у радости, славили Спаситеља нашег Господа Исуса Христа и Оца Његовог и Духа Светог сада и увек и у векове векова. Амин.

spc.rs